

IN DIT BULLETIN

Van de voorzitter
Van Mariaconvent tot
Comenius Museum
Bezoek van de nieuwe
Tsjechische Ambassadeur
Op naar de volgende tentoonstelling
Oktobermaand Kindermaand
Opening tentoonstelling
In de museumwinkel
Verwacht
Conferentie
Uit het gastenboek
Wie is . . .

Redactie

Gerrie Brok
Wim van Schaik (opmaak)
Loes Spierenburg

Informatie en bezoek

Comenius Museum Mausoleum
Kloosterstraat 33, 1411 RS, Naarden
T 31(0)356943045
F 31(0)356941949
info@comeniusmuseum.nl
www.comeniusmuseum.nl

Openingstijden

di t/m zo, 12.00-17.00 uur.

Gesloten:

25 en 31 december, 1 januari, 30 april.

Van Mariaconvent tot
Comenius Museum

Tentoonstelling tot 3 april 2011

Beste vrienden van het

Comenius Museum

De afgelopen maanden hebben zich geen spectaculaire gebeurtenissen in het museum voorgedaan, maar dat neemt niet weg dat er wel het één en ander in en rond het museum is gebeurd. Er zijn twee fraaie tentoonstellingen ingericht, waaronder zeker één onder grote tijdsdruk. Verder is een belangrijk deel van onze schilderijencollectie op reis gegaan, eerste bestemming Uherský Brod. Een DVD getuigt van een luisterrijke vernissage van de tentoonstelling "Het geslacht De Geer gezien door de ogen van kunstenaars" in het Comeniusmuseum aldaar, waarbij ook ons bestuurslid Vladimir Hobrlant het woord voerde.

In juni bezocht een Naardense delegatie in het kader van de jumelage Uherský Brod waardoor ook ik de tentoonstelling heb kunnen zien. De 32 schilderijen uit onze collectie waren schitterend geëxposeerd. De Nederlandse ambassade in Praag gaf van haar belangstelling voor de stedenband blijk door het bijwonen van enkele activiteiten, waaronder een bezoek van de cultureel attaché de heer Bas Wels aan de tentoonstelling.

Van Uherský Brod verhuisden de schilderijen naar Praag, waar ze in het Pedagogisch Comenius Museum worden tentoongesteld. Bij de opening van die tentoonstelling, waarbij de Nederlandse ambassadeur Z.E. Jan Henneman een toespraak hield, waren naast vele andere belangstellenden ook de Tsjechische staatssecretarissen van Cultuur en Onderwijs aanwezig, alsmede onze cultureel attaché. Onder de sprekers was wederom ons bestuurslid Vladimir Hobrlant. Daarnaast waren ook secretaris en voorzitter van onze Stichting aanwezig.

De opening van onze tentoonstelling "Van Mariaconvent tot Comeniusmuseum" op 1 oktober j.l. werd bijgewoond door de nieuwe Tsjechische ambassadeur, Z.E. Jaroslav Horák. De heer Horák dankte ons achteraf voor de hartelijke ontvangst en de uitleg rond tentoonstelling en museum.

Nadien kreeg Vladimir Hobrlant een uitnodiging van de Tsjechische senaat om op 15 november in Praag op een Comenius symposium een exposé te geven van onze activiteiten. Op dit symposium zal de Nederlandse ambassadeur een lezing houden onder de titel: "Nederland en Comenius" en de Tsjechische ambassadeur in Nederland zal spreken over "Comenius en Nederland".

Waarom deze opsomming van gebeurtenissen en contacten? Heel simpel: Wij willen voor u tot uitdrukking brengen dat we er met elkaar, bestuur, staf en vrijwilligers alles aan doen om onze doelstellingen waar te maken en de buitenwereld te laten zien waar we naast onze eigen museale activiteiten verder mee bezig zijn, zoals contacten en samenwerking met Tsjechische zuster musea. In een tijd van beknotte budgetten en dreigende bezuinigingen is dat een dringende noodzaak. Ons bestaan hangt af van externe financiering en als die weg zou vallen.....

Als laatste punt nog het volgende: helaas zit Paul de Wit zijn laatste termijn als bestuurslid erop, dus moet hij gezien het bepaalde in de statuten het bestuur verlaten. Spontaan bood hij aan het bestuur na zijn vertrek toch bij te blijven staan in juridische kwesties. Wij zullen intern nog afscheid nemen van Paul, maar langs deze weg wil ik hem vast hartelijk danken voor zijn inzet voor het museum.

Van Maria Convent tot Comenius Museum

Een tentoonstelling over een periode van 570 jaar is eigenlijk gekkenwerk. En eerlijk gezegd waren we er nooit aan begonnen als er niet eerder een mooi boek verschenen was over de Weeshuiskazerne van Naarden. Wij zijn de auteurs van dit boek zeer dankbaar voor het vele voorwerk dat zij hebben verricht. Het boek is niet meer in de handel. Maar wij hebben nog een aantal exemplaren voor de verkoop op de kop weten te tikken.

Het gebouw heeft in haar lange geschiedenis vele functies gehad: klooster, weeshuis, school, Waalse kerk, textiel fabriek, magazijn, kazerne, mausoleum, kantoor- en wooncomplex en dan nu Comenius Museum. Vrouwen, mannen, jongens en meisjes, mensen van allerlei rang en stand en van verschillende leeftijden hebben in hun leven gedurende de afgelopen eeuwen met dit gebouw te maken gehad.

Hoe kun je deze mensen tot leven wekken als je hen niet kent, een vreemdeling bent in hun tijd en je hun denken en doen slechts bij benadering kunt voorstellen? En dat dan ook nog eens over een periode van vijfhonderdzeventig jaar?

Kun je je voorstellen hoe mensen de nabijheid van God zoeken in een gedisciplineerd leven van eenvoud, zwijgen, vasten en bidden als je zelf er een totaal andere leefstijl op na houdt?

Weten we hoe het voelt om op jonge leeftijd wees te zijn, afhankelijk te zijn van hen die boven je gesteld zijn, als kind van 10/12 jaar, in de winter 15 uur per dag te werken en 17 uur per dag in de zomer? Zou er nooit misbruik zijn geweest in de 230 jaar dat het weeshuis heeft bestaan?

Hoe zouden de militairen zijn behandeld die hier als strafgevangenen vastgehouden zijn? Zouden hun meerderen zich gedisciplineerd hebben gedragen of zou macht het slechtste in hen boven gehaald hebben? Zouden krijgsgedevangenen en politieke

delinquenten die hier voor, tijdens en na de wereldoorlogen verbleven, altijd rechtvaardig behandeld zijn?

Het gebouw heeft het allemaal gehoord en gezien, maar wij kunnen er slechts naar raden.

In deze tentoonstelling worden voorwerpen getoond die direct met deze uiteenlopende functies verbonden zijn. Zo is er het getijdenboek uit 1480 dat 'suster Mouwerdochter' omstreeks 1500 in het Maria Convent voor haar nichtje Feye Ansendochter reparaarde. Na 500 jaar is dit weer even terug. Dan is er het stempel van het weeshuis dat afgebeeld staat op het schilderij dat G. Kamper in 1663 van de weesmeesters schilderde. Ook het schilderij is bewaard gebleven, maar konden we met haar omvang van ruim tweeëneenhalve meter bij drieëneenhalve meter niet door de deur krijgen om op deze expositie tonen. De namen van de wezen zijn terug te vinden in het namenboek, maar we weten niet hoe zij eruit hebben gezien.

In dezelfde tijd schildert Juriaan Ovens, leerling van Rembrandt zijn portret van Comenius. Enkele jaren later is het Rembrandt zelf die Comenius portretteert. Het origineel hangt in het Uffizi Museum in Florence,

maar sinds kort beschikt het Comenius Museum over een goed geschilderde kopie. In de tentoonstelling wordt voor het eerst een derde portret getoond dat mogelijk Comenius voorstelt. Het schilderij is vermoedelijk afkomstig uit de 'fabriek van Van Mierevelt' maar verder on-

derzoek zal meer duidelijkheid moeten brengen. Het is bijzonder om deze drie portretten naast elkaar te zien. Een zekere gelijkenis is onmiskenbaar....

In 1935 maakt Clinge Doornbos in de Telegraaf grappen over een expositie in het Comenius Museum:

*Het Comenius Museum
is weer rijkelijk verrijkt
nu het met een dik dozijntje
nagels van zijn doodskist prijkt
Op een zacht fluwelen kussen
ligt de authentieke schop.*

*Daarmee groef men kort geleden
De beroemde dode op.*

*Ook het flesje desinfectie
voor de opgegraven aard'
Wordt daar, met het échte kurkje,
voor het nageslacht bewaard
In verband met deze vondsten
van historisch groot gewicht
heb ik voor Ko Menius een
relikwieclub opgericht.*

*Alles wat wij kunnen vinden
van Comenius en zo
doen we als goede vaderlanders
aan t museum graag cadeau.*

*'k Heb al een splinter van den stoel-
poot van de stoel waarop hij zat.*

*En een scherf van het ontbijtbord
waar hij haverhout van at.*

*Een vermolmde sokophouder,
'n stukje pedagogieziel,
en drie milligram plombeersel
dat uit zijn verstandskies viel.*

*'k heb het gaatje in de voering
van de broekzak van den spruit
van de man die bij 'begraven
háást de kerkklok heeft geluid.*

*Kon Comenius weer opstaan
uit der aarde koelen schoot,
Bij het zien van zijn museum
Lachte hij zich zo weer dood.*

Nu, vijfenzeventig jaar later is er wel wat veranderd. Dankzij de samenwerking met het Stadsarchief Naarden, het Vestingmuseum, het architectenbureau Verlaan en Bouwstra, de Universiteit van Amsterdam, de Bibliotheca Philosophica Hermetica en verschillende particuliere bruikleengevers is er nu heel wat meer te zien..... De tentoonstelling staat nog tot 3 april 2011.

HvdL

Bezoek van de nieuwe Tsjechische ambassadeur

“Het is hier weer echt veranderd sinds mijn laatste bezoek” heeft de nieuwe Tsjechische ambassadeur, de heer Horák spontaan verteld tijdens zijn eerste bezoek aan het Comenius Museum in Naarden.

Zijne excellentie de heer Jaroslav Horák is sinds kort benoemd tot de nieuwe ambassadeur van Tsjechië in Nederland.

Samen met zijn echtgenote, mevrouw Romana Horáková heeft hij de opening van de tentoonstelling ‘Van Mariaconvent tot Comenius Museum’ op 1 oktober bijgewoond. Tijdens de rondleiding door de directeur Hans v.d. Linde hebben ze kennis gemaakt met de geschiedenis van het gebouw door de eeuwen heen. Ze hebben in het bijzonder het recent aangekochte schilderij van Comenius bewonderd en waren onder de indruk van de restauratie van het mausoleum.

Tijdens het informele gesprek met de voorzitter en de secretaris hebben ze kennis gemaakt met de recente ontwikkeling en de toekomstige plannen van het museum. De ambassadeur heeft van de voorzitter materialen gekregen die hij zal raadplegen voor zijn lezing op de conferentie in Praag die onder leiding van de Senaat van het Tsjechisch Parlement op 15 november zal plaats vinden. Het thema van de conferentie is: “J.A.Comenius - zijn nalatenschap voor Europa”.

Het echtpaar was vooral onder de indruk van het vele verrichte werk van onze groep van vrijwilligers in het museum. Zij hebben voor hen in het bezoekersboek een boodschap achterlaten.

Het Comenius museum heeft in de persoon van de nieuwe ambassadeur van Tsjechië en zijn echtgenote opnieuw goede vrienden gevonden.

HV

Op naar de volgende tentoonstelling

Nadat directeur Hans van der Linde zijn toelichting had gegeven op de nieuwe tentoonstelling, werd hij door de Werkgroep Tentoonstellingen bedankt voor de prettige en inspirerende samenwerking bij het maken van deze tentoonstelling. Onder het motto ‘op naar de volgende tentoonstelling’ werd hem namens de werkgroep een bloemetje aangeboden.

Oktobermaand Kindermaand

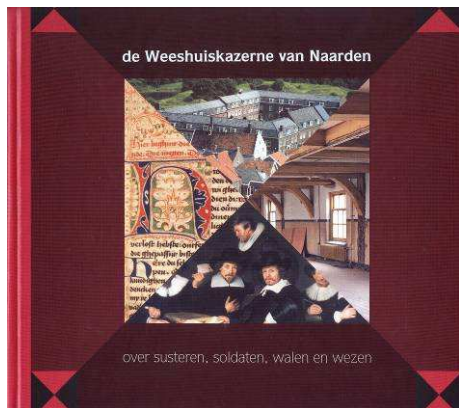
Zondag 10 oktober, het was een prachtige nazomerdag en drie leden van de Werkgroep Educatie durfden nauwelijks te hopen dat er liefhebbers naar het Comenius Museum zouden komen voor ‘Oktobermaand Kindermaand’, een initiatief van Kunst en Cultuur Noord-Holland. Doelstelling kinderen van 4 tot 12 jaar laten kennismaken met musea en andere culturele instellingen, door gratis openstelling en speciale activiteiten. Het Comenius Museum had gekozen voor zondag 10 oktober. De Werkgroep Educatie, had een leuke speurtocht gemaakt door museum en mausoleum. Omdat Comenius geen gemakkelijk onderwerp is richtte de Werkgroep zich op kinderen tussen 10 en 12 jaar. Na een uurtje wachten kwam er een moeder met haar dochtertje, dat graag naar musea gaat en na een kleine toelichting over het museum enthousiast aan de slag ging. Even later kwam een stel ouders met twee kinderen, en tenslotte nog een moeder met drie jonge geïnteresseerden. Zes kinderen in totaal. Niet veel? Nee, niet veel, maar wel de moeite waard, als je ervan uitgaat dat niet de hoeveelheid maar de kwaliteit telt. De jongelui maakten echt werk van de opdrachten in de speurtocht, keken onderzoekend om zich heen, stelden goede vragen en namen alles goed in zich op. JL

OPENING

TENTOONSTELLING

“de weeshuiskazerne van Naarden”
over susteren, soldaten, walen en wezen

Dit boek is de leidraad geweest voor het maken van de tentoonstelling “Van Mariaconvent tot Comenius Museum - 570 jaar geschiedenis van een gebouw”.

Het boek beschrijft de vele functies die het gebouw heeft gehad en nog heeft. Vanaf 1440 hebben Klooster, Weeshuis, Waalse kerk, Latijnse school, Kazerne en Mausoleum er onderdak gevonden. Na de restauratie (1992) biedt het gebouw onderdak aan het Comenius Museum en Mausoleum en zijn in het complex ook kantoren en woningen ondergebracht.

Het boek is te verkrijgen in de museumwinkel en kost € 25,-

Verwacht

- 18-11-2010 Concert
- 21-12-2010 Kerstconcert
- 10-02-2011 Concert
- 14-04-2011 Concert
- 02/03-04-2011 Museum Weekend

* Dit bulletin in kleur: kijk op www.comeniusmuseum.nl onder nieuwsbrieven *

Conferentie

“J. A. Comenius- zijn nalatenschap voor Europa”

Op 15 november zal onder toezicht van de Senaat van het Tsjechisch Parlement in Praag een conferentie voor leraren, pedagogen plaats vinden. Het thema van de conferentie is “J.A.Comenius- zijn nalatenschap voor Europa”. Ook de Nederlandse ambassadeur in Praag, de heer

Henneman zal een lezing verzorgen samen met een aantal vooraanstaande wetenschappers en kenners van J.A. Komenský.

Vladimír Hobrlant zal het Comenius Museum in Naarden vertegenwoordigen met zijn lezing “Levendige nalatenschap van Comenius in Naarden”.

Uit het Archief . . .

In het museum extra collectie ruimte gepland. Deze sanitaire voorzieningen brengen jaarlijks circa f 33.000,00 aan extra exploitatielasten met zich mee. Daarnaast zien wij ons voor de volgende kosten geplaatst:

- personeelskosten direct toe te rekenen aan de openstelling van het mausoleum	f 13.000,00
- energielasten	f 1.250,00
- schoonmaakkosten	f 6.500,00
- klein onderhoud	f 1.000,00

Bovenvermelde kosten die op jaarbasis in totaal f 44.750,00 bedragen, houden verband met de openstelling van het mausoleum. Tot op heden

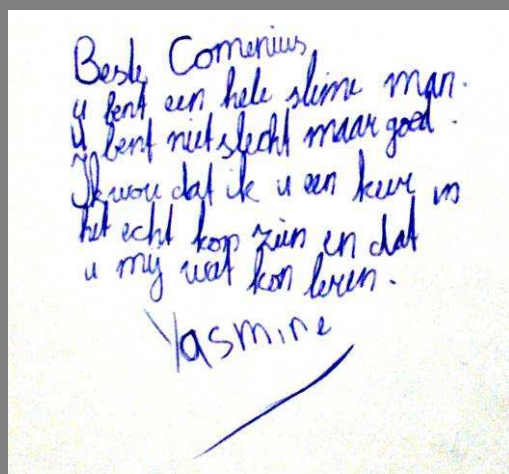
. . . van de Gemeente Naarden, dd. 27 oktober 1992 betreffende het plaatsen van sanitaire voorzieningen buiten het museum t.b.v. het grote aantal Tsjechoslowaakse bezoekers.

Uit het Gastenboek

Beste Comenius
 U bent een hele slimme man.
 U bent niet slecht maar goed.
 Ik wou dat ik u een keer in het echt kon zien en dat u mij wat kon leren

Yasmine

Beste Comenius
 u bent een hele slimme man.
 u bent niet slecht maar goed.
 Ik wou dat ik u een keer in het echt kon zien en dat u mij wat kon leren.

Yasmine

Wie is . . .

Achttien jaar geleden, kwam ik voor het eerst onbewust met Comenius in aanraking. Ik fietste langs een reclamezuil waarop de naam Comenius stond. Hij trok mij op een geheimzinnige wijze aan, die naam Comenius. Een vaag gevoel bleef op die dag achter dat ik iets had moeten weten. Pas 9 jaar later, toen mijn zoon Florian werd geboren kwam ik er achter dat Comenius, J.A.Komensky betekende. Met de geboorte van mijn zoon startte in mijn gedachten een stroom van herinneringen: aan mijn eigen kind zijn in Tsjechië en aan mijn schooltijd. Het herinnerde mij ook aan een plaatje van Comenius in een schoolboek. Zo werd ik nieuwsgierig. In 2007 heb ik mij, naast mijn beroep als beeldhouwer, aangemeld als vrijwilliger voor de baliedienst. Elke keer als ik in het museum kom, ben ik nog lange tijd daarna onder de indruk van mijn ontdekkingen en ontmoetingen. Het doet mij goed om vele bezoekers te ontmoeten die door hun bezoek aan het museum geïnspireerd raken. En ik vind het wonderbaarlijk met hoeveel engagement en overgave alle medewerkers van het museum de herinnering aan deze man en zijn gedachtegoed koesteren. Dit oord verbindt. En dat vind ik sterk.

. . . Arthur Glasner